Fiske med «aurinot»

Barndomsminner fra Sjøgrenda på Ekne

Fiske med «aurinot» i Støabukta på midten av 1960-tallet. Fra venstre: Idar Nervik (?), Halfdan Jønvik, Oddvar Pettersen, Arnfinn Pettersen (delvis skult), Ole Martin Haugsand (?), Frode Pettersen og Olin Hallgeir Pettersen (?) Dette er et typisk «ytterkast».

Å fiske etter sjøørret med kastenot fra land er en fangstmetode som er i ferd med å gå i glemmeboka. Fra min oppvekst på 1950-60 tallet husker jeg godt denne sommeraktiviteten, «kast med aurinot» som det ble sagt, i Støabukta. Dette var noe som foregikk fra april-mai og utover sommeren. Fisket var en kjærkommen tilvekst for datidens fjordfiskere til å skaffe seg noen ekstra kroner i tillegg til det garn, line og juksa ellers kastet av seg. Sjøørreten var en sjelden fisk, sky og vanskelig å fange. Den var derfor bedre betalt enn annen fisk på den tiden. Været måtte være bra og fiskerne måtte være veldig godt kjent på kasteplassene. Fisket var best ved solnedgang og kunne vare hele natten. Jeg husker denne aktiviteten med spenning og nærmest som en idyll på vindstille, lyse og sene sommerkvelder. Karene satt i fjæra og på svaberga for å se etter vak når sjøørreten var «opp og spratt».

Dette fisket foregikk altså i sjøen, med ei not av bomullsgarn og med robåt. Hele «bruket» lå klart bak i båten i sjøkanten. Det måtte være to mann til dette fisket, en rodde og den andre satte nota. Nota bestod av et midtparti, kalt «brøstet», ofte utstyrt med en poselignende forlenging («kilen») hvor fisken til slutt skulle havne. Det var så to landtau kalt «armer», én på hver side av nota. For at nota skulle holdes i rett posisjon i sjøen, var den utstyrt med et flytemiddel på «topptelna» *), på den tid av kork. På «bunntelna» var det et søkke av stein eller blylodd, slik at nedre del av nota raskt sank ned til bunnen.

*) Telna, eller «tærna» som det ble uttalt, var betegnelsen på et tau til forsterkning langs kantene av fiskegarn og not, i overkanten forsynt med flytere (også kalt «kavvel»), i underkanten med søkker. Dette bidro til å holde redskapet loddrett i sjøen.

Når sjøørreten så «spratt» (vaket), ble det travelt for «karran» på land. Den ene «armen» ble kastet på land fra båten og man rodde så langt ut som «armen» rakk. Nota ble så satt ut i en halvsirkel rundt vaket, og da gjaldt det å komme seg fort på land med den andre «armen». Så begynte man å dra inn nota fra begge sider, og da bare med handkraft. Man slo og pisket så med «armene» i sjøen mens man dro, for å skremme fisken inn mot midten av nota. Omtrent halvveis så byttet karene plass slik at «armene» krysset hverandre, og nota ble snurpet sammen. Og da var spenningen stor for både fiskere og oss andre som strømmet til for å bivåne resultatet. Og som regel var det noe blankt som plasket og glinset bak i nota; nemlig stor og feit «auri».

Sjøørret (Salmo trutta trutta)

Det var ikke vanlig, og nærmest betraktet som bortkastet, å gjøre et kast dersom ikke «aurin spratt» først. Men etter å ha sittet en hel kveld, til langt ut på natt, uten å ha sett noe vak, hendte det at man likevel foretok et såkalt «blindkast», eller «bløytt nota» som karene sa, før man dro båten på land for natta. Som regel fikk «karran» rett; ingen ørret i nota.

Støabukta var delt inn i tre kastesoner: På vestsiden «ytterkastet», så «mettkastet» og på østsiden av bukta «innerkastet». Fiskerne kjente grunnforholdene i bukta som sin egen bukselomme. Slik unngikk de å sette fast og rive sund nota på store steiner og andre gjenstander som lå på sjøbunnen.

I starten av min oppvekst var det først og fremst «kårkaillen i Støa» Johannes Jønvik (min far Halfdan sin onkel) som drev på med dette. Som «mannskap» hadde han stort sett med seg min onkel Harald Jønvik, som bodde på Vesterheim i Vestrumsbukta. De drev begge med fiske til daglig, og Støabukta var deres «domene» når det gjaldt «aurifeske». Det er fortalt at Harald gjennom hele sommeren kom gående fra Vesterheim og til Støabukta hver ettermiddag i 5-6 tiden for å dra «aurinot». Senere kom så brødrene Oddvar og Arnfinn Pettersen, mine søskenbarn fra Rabben inn, og overtok mer og mer av geskjeften. Også undertegnede fikk være med Oddvar å dra «aurinot» fra tid til annen. Det var når han manglet mannskap, og armstyrken min etter hvert tillot det.

I tillegg foregikk samme fiske i nabobuktene. I Stornaustbukta nedenfor Steinvika på Vestrumsholmen og i Vestrumsbukta regjerte «Hølmkarran», som mine onkler Ingemar og Leif Jønvik ble kalt. I Haugsandbukta besto notlaget av brødrene Hartvik og Sverre Jønvik fra Nordstrand, søskenbarn til «Hølmkarran» og min far. En kan da trygt si at dette med «aurifeske» nærmest var som en familiegeskjeft å regne. Det var for øvrig ikke helt «stuerent» å fiske etter sjøørret i hverandres bukter. Var det langt mellom vakene, så forekom det jo likevel at man fra tid til annen rodde over til nabobukta, da mest for å sjekke forholdene og slå av en prat. «Karran» konkurrerte jo selvsagt om å få den beste fangsten. Og de frydet seg jo litt dersom det andre laget dro full nota med småsild, noe som kunne skje. Da ble det ikke noen

flere kast for dem denne dagen. Jobben med å tømme og renske nota for sild tok som regel resten av kvelden og natta.

Fiske med kastenot etter sjøørret ble for øvrig forbudt på slutten av 1970 tallet. Bare minnene er tilbake.

Jens Jønvik